

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: cervenka@soc.cas.cz

O zahraniční politice a roli USA ve světě

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2004, V04-05</i>
Otázky:	<i>PM.57</i>
Termín terénního šetření:	<i>19. – 26. 5. 2004</i>
Počet respondentů:	<i>1007</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>25. června 2004</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Do květnového šetření jsme vedle jiných zahraničněpolitických témat zařadili i baterii otázek, která zkoumala postoje české veřejnosti k americké zahraniční politice a k roli, kterou Spojené státy hrají v současném světě.¹

Tabulka 1: Postoj k výročkům o zahraniční politice a roli USA ve světě

	souhlasí		nesouhlasí		neví
	rozhodně	spíše	spíše	rozhodně	
USA usilují o zajištění stability a mírového uspořádání světa.	11	36	28	16	9
Jednání USA v mezinárodní politice nebere ohledy na mínění světového společenství.	23	41	21	5	10
USA ve své zahraniční politice vystupují na obranu svobody, demokracie a lidských práv.	11	40	26	12	11
USA ve své zahraniční politice upřednostňují vlastní mocenské a ekonomické zájmy.	38	38	12	3	9
USA mají právo postupovat proti nedemokratickým režimům i za použití vojenské síly	5	17	31	33	14
Současná zahraniční politika USA představuje hrozbu pro dnešní svět	15	27	30	11	17

Pozn.: Procenta v řádku.

Jak ukazují výsledky šetření zaznamenané v tabulce 1, tři čtvrtiny lidí v České republice (76 %) zastávají názor, že USA v zahraniční politice upřednostňují vlastní mocenské a ekonomické zájmy, a téměř dvě třetiny (64 %) si myslí, že neberou ohled na mínění světového společenství. Podle dvou pětin respondentů (42 %) současná zahraniční politika USA představuje hrozbu pro dnešní svět,

¹ Otázka: „Přečtu Vám několik výroků o zahraniční politice USA a vy mi, prosím, ke každému z nich řekněte, zda s ním souhlasíte, nebo nesouhlasíte.“ (dále viz tabulka 1)

přibližně stejně velká část (41 %) zastává opačné mínění. Podobně výrazně rozštěpená je česká společnost i v názorech na to, zda Spojené státy ve své zahraniční politice usilují o zajištění stability a mírového uspořádání světa, když 47 % občanů s takovým tvrzením souhlasí, zatímco 44 % jej odmítá. V případě otázky, zda USA ve své zahraniční politice vystupují na obranu svobody, demokracie a lidských práv, mírně převažuje mínění, že ano, když souhlas s takovým tvrzením dala najevo polovina dotázaných (51 %) oproti necelým dvěma pětinám (38 %) nesouhlasících. Názor, že Spojené státy mají právo ve vztahu k nedemokratickým režimům použít vojenskou sílu, zastává přibližně pětina obyvatel ČR (22 %), dvě třetiny (64 %) jsou naopak proti.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s výroky o zahraniční politice a roli USA ve světě

	III/2003	V/2004
USA usilují o zajištění stability a mírového uspořádání světa.	44/49	47/44
Jednání USA v mezinárodní politice nebere ohledy na mínění světového společenství.	73/21	64/26
USA ve své zahraniční politice vystupují na obranu svobody, demokracie a lidských práv.	48/42	51/38
USA ve své zahraniční politice upřednostňují vlastní mocenské a ekonomické zájmy.	82/13	76/15
USA mají právo postupovat proti nedemokratickým režimům i za použití vojenské síly	20/71	22/64
Současná zahraniční politika USA představuje hrozbu pro dnešní svět	57/31	42/41

Pozn.: Údaje v tabulce reprezentují součty podílů příslušných variant odpovědí „spíše“ a „rozhodně“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Stejnou baterii otázek jsme použili již dříve ve výzkumu uskutečněném v březnu 2003. Z porovnání výsledků je patrné, že tehdejší postoje české veřejnosti k americké zahraniční politice a k roli USA ve světě byly v některých ohledech podstatně kritičtější, což pravděpodobně souviselo s tehdy krajně vyhocenou situací okolo Iráku. Zejména podíl těch, kdo považovali stávající zahraniční politiku USA za hrozbu pro dnešní svět, byl před rokem zřetelně vyšší (o 15 procentních bodů) než v současnosti. Patrný pokles jsme zaznamenali i v případě přesvědčení, že jednání USA v mezinárodní politice nebere ohledy na mínění světového společenství (o 9 procentních bodů) a že USA ve své zahraniční politice upřednostňují vlastní mocenské a ekonomické zájmy (o 6 procentních bodů). Naproti tomu však nedošlo ke statisticky významnému vzestupu podílu těch, kdo souhlasí, že Spojené státy mají právo postupovat proti nedemokratickým režimům i za použití vojenské síly, ačkoli podíl explicitně nesouhlasících s tímto výrokem se v porovnání s březnem 2003 snížil o 7 procentních bodů. Pouze velmi mírný posun na hranici statistické významnosti šetření zaregistrovalo ve prospěch tvrzení, že USA usilují o zajištění stability a mírového uspořádání světa a že ve své zahraniční politice vystupují na obranu svobody, demokracie a lidských práv.

Uvedené výsledky, které se týkají jednotlivých zkoumaných výroků, lze shrnout do jediného indikátoru, který ukazuje postoj české veřejnosti k americké zahraniční politice prostřednictvím vzájemné relace mezi počty pozitivních a negativních vyjádření na její adresu u každého jednotlivého respondenta. Tyto relace byly následně uspořádány do pěti kategorií (viz tabulka 3).

Tabulka 3: Postoj k zahraniční politice USA (v %)²

	III/2003	V/2004
jednoznačně pozitivní (bezvýhradný)	5	5
převážně pozitivní	16	21
neutrální, nevyhraněný nebo smíšený	17	24
převážně negativní	32	28
jednoznačně negativní	30	22

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Z výsledků vyplývá, že v současné době se polovina občanů k americké zahraniční politice a roli USA ve světě staví převážně nebo zcela jednoznačně kriticky, zatímco pozitivně je vnímá či posuzuje přibližně jedna čtvrtina české populace (26 %). Jeden z dvaceti Čechů starších 15 let pak americkou zahraniční politiku přijímá zcela bezvýhradně. V porovnání s březnem 2003 přitom zřetelně ubylo respondentů zaujímajících jednoznačně negativní postoj (pokles o 8 procentních bodů z 30 % na 22 %) a pokles nastal i u podílu těch, jejichž hodnocení vyznívá převážně kriticky (o 4 procentní body). Uvedená změna se na druhé straně promítla zejména do zvýšení podílu neutrálních, nevyhraněných či smíšených postojů (o 7 procentních bodů) a v menší míře i do nárůstu převážně pozitivního hodnocení (o 5 procentních bodů). Skupina lidí se zcela nekritickým míněním o americké zahraniční politice a roli USA v dnešním světě zůstává, pokud jde o její velikost, nezměněná.

Tabulka 4: Postoj k zahraniční politice USA podle stranických preferencí

	ODS	KDU-ČSL	ČSSD	KSČM
jednoznačně pozitivní (bezvýhradný)	8	4	4	1
převážně pozitivní	31	23	22	7
neutrální, nevyhraněný nebo smíšený	19	26	20	19
převážně negativní	26	31	28	32
jednoznačně negativní	16	16	26	41

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Z tabulky 4 je patrné, že podle stranických preferencí relativně nejpříznivěji americkou zahraniční politiku vnímají příznivci ODS, i když i mezi nimi převažují spíše kritické hlasy. Naopak nejkritičtější jsou v tomto směru podle očekávání voliči KSČM. Z hlediska sebeznačení na pravolevé politické škále je hodnocení zahraniční politiky USA poněkud příznivější v její pravé části a zejména na jejím pravém okraji. Proamerické postoje jsou rovněž poněkud typičtější pro lidi s dobrou životní úrovní.

Tabulka 5: Postoj k zahraniční politice USA podle důvěry v NATO a G. Bushe

	NATO		G. Bushovi	
	důvěřuje	nedůvěřuje	důvěřuje	nedůvěřuje
jednoznačně pozitivní (bezvýhradný)	9	1	13	2
převážně pozitivní	31	10	44	10
neutrální, nevyhraněný nebo smíšený	25	16	24	18
převážně negativní	25	30	15	36
jednoznačně negativní	10	43	4	34

Pozn.: Procenta ve sloupci.

² Do kategorie „jednoznačně pozitivní“ jsou zařazeni respondenti s převahou pěti či šesti výroků podporujících nebo kladně hodnotících americkou zahraniční politiku či roli ve světě, v kategorii „převážně pozitivní“ jsou ti s převahou dvou až čtyř takových vyjádření a v kategorii „neutrální, nevyhraněný nebo smíšený“ figurují lidé, u nichž byl rozdíl mezi příznivými a nepříznivými stanovisky buď nulový, nebo charakterizovaný převahou pouze jediného výroku na jednu či druhou stranu. Kategorie „převážně negativní“ a „jednoznačně negativní“ byly stanoveny analogicky kategoriím „převážně pozitivní“ a „jednoznačně pozitivní“.

Data z květnového výzkumu také umožnila konfrontovat mínění o americké zahraniční politice a roli USA ve světě s postojem české veřejnosti k osobě současného amerického prezidenta nebo k NATO. Výsledky v tabulce 5 ukazují, že ti, kdo důvěřují G. Bushovi, hodnotí americkou zahraniční politiku v naprosté většině pozitivně (57 %) nebo alespoň neutrálně (24 %), zatímco mezi nedůvěřujícími zcela převládají kritické postoje (70 %). Z hlediska důvěry k NATO pak mezi důvěřujícími mírně převažují pozitivní postoje k americké zahraniční politice (40 %) nad negativními (35 %), lidé, kteří k NATO důvěru nemají, hodnotí americkou zahraniční politiku a roli USA ve světě většinou kriticky (73 %).